

მწვანე ეკონომიკა - მსოფლიო „ინდუსტრიული ნარჩენების“ გარეშე Green economy - a world without "industrial waste"

დიმიტრი მასხარაშვილი - საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი

Dimitri Maskharashvili - Georgian National University

d.masxarashvili@seu.edu.ge

ტარიელ მასხარაშვილი - თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Tariel Maskharashvili - Tbilisi state university

tatomasxarashvili@gmail.com

აბსტრაქტი. თანამედროვე პირობებში, მსოფლიო სამეცნიერო და სამეწარმეო სფეროში საკმაოდ აქტუალური საკითხი ე.წ. „მწვანე ეკონომიკის“ შესახებ. არაერთი მკვლევარი აქტიურად მიუთითებს, რომ დროა მსოფლიო თანამეგობრობა დაფიქრდეს, მაქსიმალურად შეზღუდოს მსოფლიო „სამრეწველო ნარჩენებისაგან“ და როგორც ზოგადად მსოფლიო წარმოება, ასევე ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკა ორიენტირებული იყოს ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოებაზე. მართალია დღესდღეობით ასეთი მიდგომა არა თუ აღარ იძლევა მოგების მიღების გარანტიას, არამედ ადიზიანებს მომხმარებელს ეს ცვლილებები გამოწვეულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ინიციატივებით, რაც საკანონმდებლო ბაზის გამკაცრებას გულისხმობს განვითარებულ ქვეყნებში და გამიზნულია მწვანე ტექნოლოგიების, ნახშირორჟანგის შემცირების, მწვანე ეკონომიკის დანერგვის ხელშესაწყობად. თანამედროვე მომხმარებელი ყურადღებას აქცევს არა მხოლოდ პროდუქციის ფასს არამედ ფორმის რეპუტაციას და მის მიერ გამოყენებულ ეკოლოგიურ ინიციატივებს.

საკვანძო სიტყვები: მწვანე ეკონომიკა, სამრეწველო ნარჩენი, უნარჩენო წარმოება, მდგრადი განვითარება.

Abstract. In modern conditions, a rather topical issue in the world of science and entrepreneurship is "Green Economy". Numerous researchers are actively pointing out that it is time for the world community to think, limit as much world's "industrial waste" as possible and focus on world production in general, as well as the economies of individual countries to produce environmentally friendly products. It is true that nowadays such an approach not only no longer guarantees profit but also provokes the consumers. These changes are initiated by the United

Nations, which provides for a tightening of the legal framework in developed countries and is aimed at promoting green technologies, carbon dioxide reduction, the introduction of a green economy. Modern consumers pay attention not only to the price of products but also to the reputation of the firm and the environmental initiatives used by them

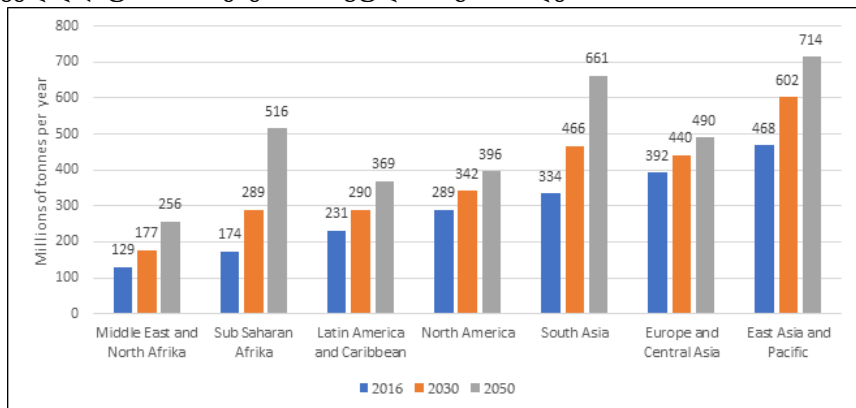
Keywords: green economy, industrial waste, waste generation, sustainable development.

მსოფლიოში წამყვანი კომპანიების პრაქტიკაში არც თუ ისე იშვიათია შემთხვევები, როდესაც „დაუდევრად“ ეპყრობიან, ე.წ. „გაუყიდავ/მველ“ პროდუქტს. 2018 წელს Burberry-მა დაწვა 32 მილიონ ევროზე მეტი ჩაწოლილი (გაუყიდავი) საქონელი. ფირმის მენეჯერებმა არ ჩათვალეს მიზანშეწონილად „მველი“ კოლექციის ტანსაცმელი და პარფიუმერია გაეყიდათ ფასდაკლებით და გადაწყვიტეს ამ გზით განთავისუფლებულიყვნენ ჩაწოლილი პროდუქციისგან. მენეჯერების ასეთმა გადაწყვეტილებამ აღშფოთება ეკოლოგისტები, რომლებმაც აღნიშნეს, რომ ბრენდი ჯეროვნად არ აფასებს პროდუქციის შექმნაზე დახარჯულ რესურსს. რაზეც კომპანიამ რეაგირების სახით გასცა პასუხი, რომ ბრენდი fashion - ინდუსტრიაში ორიენტირებულია წრფივ ეკონომიკის ღირებულებებზე, „ვერ გაყიდე? ესე იგი დაკარგე“.

დღესდღეობით ასეთი მიდგომა მოძველდა და არა თუ ადარ იძლევა მოგების მიღების გარანტიას, არამედ უწვევს მომხმარებლების გაღიზიანების მაპროვოცირებელია. მოდის და სხვა საწარმო სექტორში მომუშავე დიდი კომპანიები უფრო ხშირად ცვლიან თავიანთ მოდელებს და უბრუნდებიან ციკლური ეკონომიკის პრინციპებს. ეს ცვლილებები გამოწვეულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ინიციატივებით, რაც საკანონმდებლო ბაზის გამკაცრებას გულისხმობს განვითარებულ ქვეყნებში და გამიზნულია მწვანე ტექნოლოგიების, ნახშირორჟანგის შემცირების, მწვანე ეკონომიკის დანერგვის ხელშესაწყობად. თანამედროვე მომხმარებელი ყურადღებას აქცევს არა მხოლოდ პროდუქციის ფასს არამედ ფირმის რეპუტაციას და მის მიერ გამოყენებულ ეკოლოგიურ ინიციატივებს.

წრფივი ეკონომიკა (მოპოვება - წარმოება - განაწილება - მოხმარება - ნარჩენების გადაყრა) მოძველდა და ტრადიციული მიდგომა გახდა საშიში. მოსახლეობა სულ უფრო ზრდის ნარჩენის მოცულობას, რაც ნეგატიურად

აისახება გარემოზე. მსოფლიო ბანკის პროგნოზით 2050 წლისთვის ყოველდღიური ნარჩენების მოცულობა გაიზრდება 70%-ით.

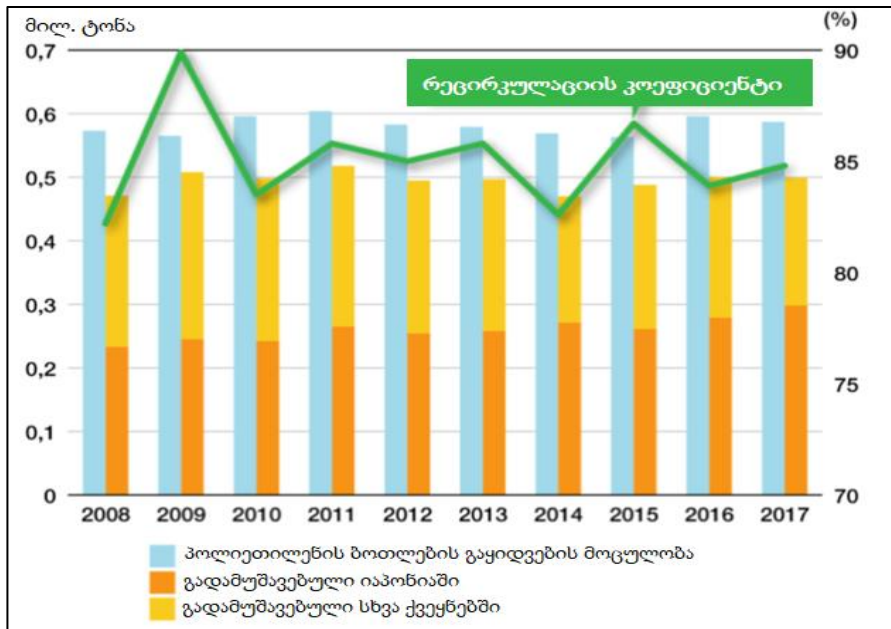


ნახ. 1 ნარჩენების მოცულობის ზრდის პროგნოზი რეგიონების მიხედვით (მილ. ტონა/წელიწადში)

ჩაკეტილი ციკლის ეკონომიკა, ციკლური ეკონომიკა, ცირკულარული ეკონომიკა - ყველა ეს მოდელი განკუთვნილია საწარმო მოდელისთვის, რომელიც დაფუძნებულია ნარჩენების მეორად გამოყენებაზე. ასეთი მიდგომა საშუალებას იძლევა საგრძნობლად შემცირდეს საწარმოს ნეგატიური გავლენა გარემოზე, დაინერგოს ეკოლოგიური წარმოების პრინციპები და შემცირდეს ნახშირბადის შემცველობა. ასეთი ჩაკეტილი ციკლური წარმოება განსხვავდება წრფივი ეკონომიკისგან და საშუალებას იძლევა ავირიდოთ გაუარესებული პროგნოზი. ცირკულარული ეკონომიკა დაკავშირებულია მდგრადი განვითარების პრინციპებთან და zero-waste (ნარჩენების შემცირება და მისი ნულოვან დონეზე დაყვანის მცდელობა) სტილში ცხოვრების სტრაფვასთან. ციკლური ეკონომიკის პრინციპებზე მომუშავე მწარმოებელი დაგეგმარების სტადიაზე ითვალისწინებს თუ რამდენად მარტივად გადაამუშავებს მის მიერ გამოშვებულ პროდუქციას მომხმარებელი. ამასთან საკმაოდ მნიშვნელოვანია მომხმარებლისთვის გათვალისწინება და რამდენად გამძლეა წარმოებული პროდუქცია.

საზღვარგარეთის უმსხვილესი ფირმები აქტიურად ერთვებიან ახალ ეკონომიკურ ურთიერთობებში და ნერგავენ ციკლური ეკონომიკის პრინციპებს წარმოებაში. მაგალითად რამდენიმე მსხვილმა მწარმოებელმა

ფირმამ აიღო კურსი პოლიმერული შეფუთვის (მაგ. პლასტიკური ბოთლები) მეორად გადამუშავებაზე. კომპანიის ხელმძღვანელობამ შეამჩნია, რომ განვითარებულ ქვეყნებში ნედლეულის რეციკლინგი გახდა ბაზრის მომგებიანი სეგმენტი, რომელიც ითვალისწინებს სახელმწიფოს, საზოგადოების და ბიზნესის ინტერესებს.



ნახ. 2 შედგენილია nipon.com მიერ. პოლიეთილენის ბოთლების გადამუშავების საბჭოს მიერ გამოქვეყნებულ მასალაზე დაყრდნობით.

ციკლური ეკონომიკის ფარგლებში მრეწველობის მდგრადი განვითარების პრინციპები გახდა ქიმიური ტექნოლოგიების რეციკლირების მასტიმულირებელი ძალა. გადამუშავების ერთ-ერთი მეთოდი გულისხმობს პოლიმერის დაშლას მოლეკულების დონეზე და შემდეგ ამ პოლიმერული ნედლეულით ახალი განახლებული პროდუქტის მიღება მრავალჯერადად.

Unilever - კორპორაცია, რომელიც სპეციალიზირებულია ფართო მოხმარების საქონლის წარმოებაზე, ვალდებულია აიღოს გადასულიყო, პლასტიკური შეფუთვის სეგმენტში, ციკლური ეკონომიკის პრინციპებზე. 2017 წელს კომპანიამ ჩაატარა საერთაშორისო გამოკვლევა და დაადგინა, რომ მომხმარებლების 33% უპირატესობას ანიჭებს მდგრად ბრენდებს, რაც

ასევე, მედებული შედეგი, დაადასტურა კომპანიის ფინანსურმა ანალიზმაც. ციკლური ეკონომიკის ფარგლებში, სწორედ ეს გამოკვლევა გახდა კომპანიის საწარმო და მარკეტინგული სტრატეგიის შემუშავების საფუძვლი. 2050 წლისთვის ტრანსნაციონალურმა კომპანია Unilever ვალდებულებას იღებს, გაზარდოს შესაფუთი პლასტიკის გადამუშავების ხვედრითი წილი 25%-მდე და გაანახევროს ამ მასალის პირველადი გამოყენება.

Coca-Cola აიღო ვალდებულებად 2025 წლისთვის, მთლიანი პროდუქციის შესაფუთ მასალად გამოიყენოს გადასამუშავებლად ვარგისი ნედლეული, ხოლო 2030 წლისთვის კი კომპანია გეგმავს გადამუშავოს ასეთი კომპონენტების 100%. კომპანია ატარებს ეკოლოგიზაციის პოლიტიკას არა მხოლოდ წარმოებაში, არამედ მომხმარებლების აზროვნებაშიც და ეკო მოძრაობასთან ერთად აამუშავა უფასო ონლაინ კურსები „ციკლური ეკონომიკა“. ამ კურსების 6 მოდული ხსნის ციკლური ეკონომიკის ძირითად პრინციპებს, მათ უპირატესობას და თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენებას.

კომპანიის ეკოლოგიურ ინიციატივები არა მხოლოდ კარგი მარკეტინგული სვლაა, არამედ მომგებიანი ინვესტიციაა „მწვანე“ მომავალში. კომპანიის საქმიანობას აკონტროლებენ საერთაშორისო ორგანიზაციები სახელმწიფოსთან ერთად. ეკონომიკური რეგულირების მეთოდი ავალდებულებს მწარმოებლებს და იმპორტიორებს მოახდინონ ვადაგასული პროდუქციის უტილიზაცია. ამ ინსტრუმენტის გამოყენების გლობალური მიზანია მწარმოებლების ცტიმულირება ციკლურ ეკონომიკაზე გადასასვლელად და ნარჩენების თავიდან (მეორედ) გამოყენება.

ნარჩენების დამუშავება (დახარისხება) და გარემოს გადარჩენა შეძლია ყველას და თვითოეული პიროვნების ვალია. შესაძლებელია უარი ვთქვათ პლასტიკური პაკეტების ყიდვაზე, ვიყიდოთ პასუხისმგებლიანი მეწარმის პროდუქცია და ასე შემდეგ. თუ ასეთი მიდგომა თქვენთვის მოსაწყენია ან მარტო ვერ ძლევთ ნარჩენების სორტირების საკითხებს შეგიძლიათ გაერთიანდეთ ეკოლოგიურ-საგანმანათლებლო მოძრაობაში და იქ იპოვოთ თანამოაზრეები. უმნიშვნელო ნაბიჯებიც კი ამ მიმართულებით საკმაოდ მნიშვნელოვანია და შეუძლია მომავალი გახადოს უკეთესი.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <https://greeneconomy.minpriroda.gov.by/ru/zelenaya-economika/>
[გადამოწმებულია 05.02.2021];
2. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=23369304> [გადამოწმებულია
05.02.2021];
3. <http://greeneconomy.kg/theory/ponyatie-i-sushhnost-zelenoy-ekonomiki/> [გადამოწმებულია 09.02.2021];
4. <https://www.unep.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy>
[გადამოწმებულია 22.02.2021];
5. <https://globalcad.org/en/expertise/green-economy-climate-change/>
[გადამოწმებულია 23.02.2021];
6. http://www.unep.org/greeneconomy/Portals/88/documents/research_products/briefingpapers/Ru_GE_HEALTH.pdf [გადამოწმებულია
11.02.2021];
7. http://www.beroc.by/webroot/delivery/files/GE_1.pdf
[გადამოწმებულია 11.02.2021].